

Historiae II, 56-59

Cesare e Ottaviano

56 (1) Caesar omnium victor regressus in urbem, quod humanam excedat fidem, omnibus qui contra se arma tulerant ignovit, magnificentissimisque gladiatorii muneris, naumachiae et equitum peditumque, simul elephantorum certaminis spectaculis epulique per multos dies dati celebratione replevit eam. **(2)** Quinque egit triumphos: Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini testudine, Africi ebore, Hispaniensis argento rasili constitit. Pecunia ex manubiis lata paulo amplius sexiens miliens sestertium.

(3) Neque illi tanto viro et tam clementer omnibus victoriis suis uso plus quinque mensium principalis quies contigit. Quippe, cum mense Octobri in Urbem revertisset, idibus Martiis, coniurationis auctoribus Bruto et Cassio, quorum alterum promittendo consulatum non obligaverat, contra differendo Cassium offenderat, adiectis etiam consiliariis caedis familiarissimis omnium et fortuna partium eius in summum evectis fastigium, D. Bruto et C. Trebonio aliisque clari nominis viris, interemptus est. **(4)** Cui magnam invidiam conciliarat M. Antonius, omnibus audendis paratissimus, consulatus collega, imponendo capiti eius Lupercalibus sedentis pro rostris insigne regium, quod ab eo ita repulsum erat ut non offensus videretur.

57 (1) Laudandum experientia consilium est Pansae atque Hirtii, qui semper praedixerant Caesari ut principatum armis quaesitum armis teneret: ille dictitans mori se quam timeri malle, dum clementiam quam praestiterat expectat, incautus ab ingratis occupatus est, cum quidem plurima <ei> praesagia atque indicia dii immortales futuri obtulissent periculi. **(2)** Nam et haruspices praemonuerant ut diligentissime iduum Martiarum caveret diem, et uxor Calpurnia, territa nocturno visu, ut ea die domi subsisteret orabat, et libelli coniurationem nuntiantes dati neque protinus ab eo lecti erant. **(3)** Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cuius cum fortuna mutare constituit, consilia corrumpit.

58 (1) Quo anno id patravere facinus, Brutus et [C.] Cassius praetores erant, D. Brutus consul designatus: **(2)** hi una cum coniurationis globo, stipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium occupavere. Tum consul Antonius – quem cum simul interimendum censuisset Cassius testamentumque Caesaris abolendum, Brutus repugnauerat dictitans nihil amplius civibus praeter tyranni (ita enim appellari Caesarem facto eius expediebat) petendum esse sanguinem – **(3)** convocato senatu, cum iam Dolabella, quem substituturus sibi Caesar designaverat consulem, fasces atque insignia corripuisset consulis, velut pacis auctor liberos suos obsides in Capitolium misit fidemque descendendi tuto interfecto Caesaris dedit. **(4)** Et illud decreti Atheniensium celeberrimi exemplum, relatum a Cicerone, oblivionis praeteritarum rerum decreto patrum comprobatum est.

59 (1) Caesaris deinde testamentum apertum est, quo C. Octavium, nepotem sororis suae Iuliae, adoptabat. De cuius origine, etiamsi praevenit, et pauca dicenda sunt. **(2)** Fuit C. Octavius, ut non patricia, ita admodum speciosa equestri genitus familia, gravis, sanctus, innocens, dives. Hic praetor inter nobilissimos viros creatus primo loco, cum ei dignatio Iulia genitam Atiam conciliasset uxorem, ex eo honore sortitus Macedoniam appellatusque in ea imperator, decedens ad petitionem consulatus obiit praetextato relicto filio. **(3)** Quem C. Caesar, maior eius avunculus,

educatum apud Philippum vitricum dilexit ut suum, natumque annos XVIII Hispaniensis militiae adsecutum se postea comitem habuit, numquam aut alio usum hospitio quam suo aut alio vectum vehiculo, pontificatusque sacerdotio puerum honoravit. (4) Et, patris bellis civilibus, ad erudiendam liberalibus disciplinis singularis indolem iuvenis Apolloniam eum in studia miserat, mox belli Getici ac deinde Parthici habiturus commilitonem. (5) Cui ut est nuntiatum de caede avunculi, cum protinus ex vicinis legionibus centuriones suam suorumque militum operam ei pollicerentur neque eam spernendam Salvadius et Agrippa dicerent, ille festinans pervenire in Urbem omnem ordinationem et necis et testamenti Brundisii comperit. (6) Cui adventanti Romam immanis amicorum occurrit frequentia et, cum intraret Urbem, solis orbis super caput eius curvatus aequaliter rotundatusque in colorem arcus velut coronam tanti mox viri capiti imponens conspectus est.